

महाराष्ट्र राज्यात “महाराष्ट्र मुद्रांक शुल्क “अभय योजना- २०२३” लागू करण्याबाबत शासनामार्फत शासन राजपत्रात दि. ०७ डिसेंबर, २०२३ रोजी अधिसूचित केलेल्या आदेशाच्या अनुषंगाने मानक कार्यरत कार्यपध्दती निश्चित करून स्पष्टीकरणात्मक सूचना निर्गमित करण्याबाबत (शुद्धिपत्रक)...

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शुद्धिपत्रक क्रमांक: मुद्रांक-२०२३/प्र.क्र.३४२/म-१(धोरण)

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

दिनांक: १३ डिसेंबर, २०२३

वाचा :-

- १) महाराष्ट्र शासन राजपत्र, असाधारण भाग चार-ब, महसूल व वन विभाग, शासन आदेश क्र.मुद्रांक-२०२३/ प्र.क्र.३४२/म-१ (धोरण), दि.०७ डिसेंबर, २०२३
- २) महाराष्ट्र शासन, महसूल व वन विभाग, परिपत्रक क्र.मुद्रांक-२०२३/ प्र.क्र.३४२/म-१ (धोरण), दि.११ डिसेंबर, २०२३

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्र राज्यामध्ये निष्पादित झालेल्या तथा नोंदणी करिता संबंधित दुय्यम निबंधकाकडे दाखल होणाऱ्या दस्तांवर महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या तरतूदीनुसार मुद्रांक शुल्काची आकारणी केली जाते. परंतु, नोंदणी व मुद्रांक विभागाच्या क्षेत्रीय कार्यालयाकडे मुद्रांक शुल्काच्या वसुलीसाठी प्रलंबीत असलेल्या दस्तांची संख्या फार मोठी असल्याने तसेच, त्यामध्ये अडकलेल्या मुद्रांक शुल्काची वसूली करून राज्य शासनाच्या महसूली उत्पन्नात वाढ करण्यास सहायकारी म्हणून शासनामार्फत संदर्भ क्र.१ मध्ये नमुद शासन राजपत्रात अधिसूचित दि.०७ डिसेंबर, २०२३ रोजीच्या आदेशांन्वये संपूर्ण महाराष्ट्र राज्यामध्ये “महाराष्ट्र मुद्रांक शुल्क अभय योजना- २०२३”, दि.०१ डिसेंबर, २०२३ ते दि.३१ जानेवारी, २०२४ आणि दि.०१ फेब्रुवारी, २०२४ ते दि.३१ मार्च, २०२४ अशा दोन टप्प्यात राबविण्यास मान्यता देण्यात आलेली आहे. उक्त मुद्रांक शुल्क अभय योजनेच्या अनुषंगाने मानक कार्यरत कार्यपध्दती निश्चित करून संदर्भ क्र.२ मध्ये नमुद शासन परिपत्रकांन्वये स्पष्टीकरणात्मक सूचना निर्गमित करण्यात आल्या आहेत. ०२. वस्तुतः महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या कलम १७ नुसार दस्त निष्पादनाच्या किंवा लगतच्या कामाच्या दिवशी लागू असलेल्या तरतूदीनुसार उक्त दस्त निष्पादित करणाऱ्या व्यक्तीने शासनखाती यथोचित मुद्रांक शुल्काचा भरणा करणे क्रमप्राप्त आहे. परंतु, त्याप्रमाणे मुद्रांक शुल्काचा भरणा न-केल्याने अशा प्रकरणी कमी भरलेले मुद्रांक शुल्क दंडासह वसूल करण्याची तरतूद उक्त अधिनियमाच्या कलम ३४ सह कलम ३९ मध्ये विहित करण्यात आलेली आहे. याशिवाय, वारंवार सूचना करून देखिल अशा व्यक्ती उक्त अधिनियमाखाली भरावे लागणारे शुल्क किंवा शास्ती यांचा भरणा शासनखाती करत नसतील तर, महाराष्ट्र जमीन महसूल संहितेच्या तरतूदीनुसार जमीन महसूलाची थकबाकी वसूल करण्यासाठी विहित केलेले अधिकार मुख्य नियंत्रक महसूल प्राधिकारी यांच्यासह मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांना उक्त अधिनियमाच्या कलम ४६ नुसार बहाल करण्यात आलेले आहेत. थोडक्यात, कमी भरलेल्या मुद्रांक शुल्काची आणि त्यावरील दंडाची सक्तीने वसूली करण्याची तरतूद कायद्याने संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांना देण्यात आलेली आहे. तथापि, केवळ सहानुभूतीच्या दृष्टीकोन म्हणून तसेच, कायद्याच्या अजाणतेपणाने मुद्रांक शुल्काचा कमी भरणा शासनखाती केला असल्याची शक्यता वर्तवून अशा कमी भरलेल्या मुद्रांक शुल्काचा व त्यावरील दंडाचा शासनखाती भरणा करण्याकरीता संबंधित व्यक्तींना तथा पक्षकारांना संघी

वारंवार दिल्या गेल्या आहेत. त्याचाच एक भाग म्हणुन नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी शासनास वेळोवेळी केलेल्या विनंतीस अनुलक्षून शासनामार्फत सन १९९४ पासून ते आजरोजीपर्यंत वेगवेगळ्या कालावधीसाठी मुद्रांक शुल्क अभय योजना राबविल्या आहेत.

०३. उक्त मुद्रांक शुल्क अभय योजनांमुळे, नक्कीच राज्यशासनाच्या तिजोरीत अडकलेला मुद्रांक शुल्करूपी महसूल जमा करण्यास सहाय्य झाले आहे. तथापि, काही व्यक्तींकडून हेतुपूर्वक केवळ शासनाला ठकविण्याच्या उद्देशाने म्हणजेच मुद्रांक शुल्काची जाणीवपूर्वक चोरी करण्याच्या उद्देशाने देखिल दस्त निष्पादित करण्याची व नोंदविण्याची कार्यवाही केली जाते. अशा हेतूपूर्वक मुद्रांक शुल्काच्या चुकवेगिरीला आळा घालण्याच्या उद्देशाने महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या कलम ५९ व कलम ६२ मध्ये अपराध सिध्दतेनंतर सक्षम कारावासाची शिक्षा देण्याबाबत देखिल स्पष्ट अशी तरतूद विहित करण्यात आलेली आहे. त्यामुळे, राज्यशासनाला मिळणाऱ्या महसूली उत्पनातुन सर्वसामान्य नागरिकांसाठी विविध विकासात्मक व कल्याणकारी योजना राबविण्यासाठी जाणिवपूर्वक होणाऱ्या मुद्रांक शुल्क चुकवेगिरीला आळा घालण्याच्या उद्देशाने पर्यायाने, राज्यशासनास मिळणाऱ्या मुद्रांक शुल्करूपी महसूलाची शाश्वती होण्याकरीता संदर्भ क्र.२ मध्ये नमुद शासन परिपत्रकांन्वये देण्यात आलेल्या सुचनांमध्ये नवीन सुचना समाविष्ट करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शुद्धिपत्रक:-

वर प्रस्तावनेमध्ये नमुद विवेचनास अनुलक्षून आणि राज्यशासनाला मिळणाऱ्या महसूली उत्पनातुन सर्वसामान्य नागरिकांसाठी विविध विकासात्मक व कल्याणकारी योजना राबविण्यासाठी जाणिवपूर्वक होणाऱ्या मुद्रांक शुल्क चुकवेगिरीला आळा घालण्याच्या उद्देशाने पर्यायाने, राज्यशासनास मिळणाऱ्या मुद्रांक शुल्करूपी महसूलाची शाश्वती होण्याकरीता संदर्भ क्र.२ मध्ये नमुद शासन परिपत्रकांन्वये देण्यात आलेल्या सुचनांमध्ये प्रस्तुत शुद्धिपत्रकांन्वये खालीलप्रमाणे नवीन सुचना देण्यात येत आहेत:-

- १) ज्याप्रकरणी शासनखाती जमा करावयाच्या मुद्रांक शुल्काची आणि त्यावरील दंडाची एकत्रित रक्कम ही रु.५ कोटी (अक्षरी रुपये पाच कोटी) आणि त्यापेक्षा अधिक असल्यास अशी सर्व प्रकरणे संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी यथोचित देय होणारे मुद्रांक शुल्क आणि त्यावरील दंडाच्या रकमेचे निर्धारण करुन त्यांच्या अभिप्रायासह शासनाच्या पूर्व मान्यतेसाठी नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्यामार्फत सादर करावीत. नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी सादर प्रस्ताव त्यांना प्राप्त झाल्यापासुन तीन (०३) दिवसात शासनाकडे सादर करावेत. संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी उक्त संपूर्ण कार्यवाही ही संबंधित अर्जदाराचा अर्ज प्राप्त झाल्यानंतर आठ (०८) दिवसांच्या कालावधीच्या आत पुर्ण करावी. शासनाच्या पूर्व मान्यतेशिवाय अशा प्रकरणी संबंधित अर्जदाराला लागु होणारे मुद्रांक शुल्क आणि त्यावरील दंड भरण्याकरीता डिमांड तथा मागणीची नोटीस पाठविण्यात येऊ नये. शासनाची पूर्वमान्यता मिळाल्यानंतर संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी अशा प्रकरणी संबंधित अर्जदाराला लागु होणारे मुद्रांक शुल्क आणि त्यावरील दंड भरण्याकरीता डिमांड तथा मागणीची नोटीस पाठविण्याची कार्यवाही पुढील तीन (०३) दिवसांच्या कालावधीच्या आत पूर्ण करावी. तसेच, संबंधित अर्जदार तथा पक्षकार यांनी त्याप्रमाणे लागु होणारे मुद्रांक शुल्क व त्यावरील दंड हे शासनाखाती सात (०७) दिवसात भरणे बंधनकारक राहिल.
- २) या योजनेंतर्गत अर्जदाराने कोणत्याही परिस्थितीत दि.३१ मार्च, २०२४ पूर्वी त्यांना भरण्याकरीता बजावलेल्या डिमांड नोटीसद्वारे दिलेली रक्कम शासनखाती जमा करण्याची प्रक्रीया पूर्ण करणे बंधनकारक राहिल.
- ३) महाराष्ट्र मुद्रांक शुल्क अभय योजना-२०२३ चा कालावधी संपल्यानंतर ज्या प्रकरणी राज्यशासनाचा मुद्रांक शुल्करूपी महसूल अडकलेला आहे असा दस्त निष्पादित करणाऱ्या संबंधित पक्षकारांच्या तथा व्यक्तींच्याविरुध्द महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या कलम ५९ व कलम ६२ नुसार कारवाई प्रस्तावित

करण्याबाबतचा प्रस्ताव संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांच्यामार्फत तातडीने शासनाच्या मान्यतेसाठी सादर करावा.

- ४) याशिवाय, ज्या प्रकरणी राज्यशासनाचे मुद्रांक शुल्क अडकले आहे अशा संपूर्ण शासकीय शुल्काची वसुली करण्यासाठी संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी महाराष्ट्र मुद्रांक शुल्क अभय योजना-२०२३ चा कालावधी संपल्यानंतर लागलीच महाराष्ट्र मुद्रांक अधिनियमाच्या कलम ४६ नुसार कारवाई करावी.
- ५) संबंधित मुद्रांक जिल्हाधिकारी यांनी उक्त प्रमाणे सुरु केलेल्या कारवाईचा नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांनी नियमित आढावा घेऊन त्याबाबतचा अनुपालनात्मक अहवाल नियमितपणे शासनास सादर करावा.
- ६) उक्त सुचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे. अन्यथा, संबंधितांवर महाराष्ट्र नागरी सेवा (शिस्त व अपील) आणि (वर्तणुक) नियमांनुसार शिस्तभंगाची कारवाई प्रस्तावित करण्यात येईल.

०२. प्रस्तुत शासन शुद्धिपत्रक (परिपत्रक) महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संकेतांक २०२३१२१३१४४२१५६४१९ असा आहे. हे शुद्धिपत्रक (परिपत्रक) डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(प्रितमकुमार व. जावळे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपाल महोदय, महाराष्ट्र राज्य यांचे सचिव, राजभवन, मुंबई
२. मा.सभापती, विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
३. मा.अध्यक्ष, विधानसभा यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
४. मा.मुख्यमंत्री महोदयांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई
५. मा.उपमुख्यमंत्री (गृह) महोदयांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
६. मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त) महोदयांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
७. सर्व मा.मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
८. मा.विरोधी पक्षनेता, विधानसभा/विधानपरिषद यांचे खाजगी सचिव, विधानभवन, मुंबई
९. सर्व सन्माननीय विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य
१०. मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन, मंत्रालय, मुंबई
११. मा.अपर मुख्य सचिव, गृहनिर्माण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१२. मा.महालेखापाल-१ व २ (मुंबई/नागपूर), महाराष्ट्र राज्य
१३. सर्व अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१४. महानगर आयुक्त, मुंबई/पुणे/नागपूर महानगर प्रदेश विकास प्राधिकरण
१५. सर्व विभागीय आयुक्त
१६. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ
१७. म्हाडा/सिडको/एसआरए इ. प्राधिकरणे
१८. नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

१९. महाराष्ट्र स्थावर संपदा नियामक प्राधिकरण, मुंबई
२०. सर्व जिल्हाधिकारी
२१. सर्व जिल्हापरिषदांचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी
२२. सर्व नियोजन प्राधिकरणे
२३. अपर मुद्रांक नियंत्रक, प्रधान मुद्रांक कार्यालय, मुंबई
२४. सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी
२५. सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त
२६. सर्व नगरपालिका/नगर परिषद/नगरपंचायतींचे मुख्याधिकारी
२७. सर्व नोंदणी उपमहानिरीक्षक व मुद्रांक उपनियंत्रक (विभागीय कार्यालये)
२८. निवडनस्ती, कार्यासन म-१ (धोरण), महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.